

Eksempler på måter å bearbeide en tekst på

Bearbeidelse av ordene gjennom ulike aktiviteter:

1. Lage egne definisjoner av ord
2. Lage setninger med ordene
3. Dramaaktiviteter
4. Begrepskart

Etter ordanalysene kan det være hensiktsmessig å bruke tid på ulike aktiviteter hvor elevene får bearbeidet ordene. Det finnes et utall av måter en kan arbeide på, men her skal vi gi eksempler på fire aktiviteter hvor elevene må ta språket i bruk – vi skal se nærmere på hvordan elevene kan lage egne definisjoner, hvordan de kan lage egne setninger, vi skal se eksempel på en dramaaktivitet og tilslutt et eksempel på et begrepskart. Det er ikke meningen at en skal bruke alle fire aktivitetene på en gang. I det følgende blir aktivitetene presentert enkeltvis.

1. Å lage egne definisjoner

- skrive definisjoner med egne ord, gjerne i par.
- gå gjennom i plenum enkelte av definisjonen.

Det kan være nyttig for elevene å formulere egne definisjoner av et ord. Samtidig kan dette være en vanskelig oppgave. Det kan derfor være hensiktsmessig at læreren i en begynnerfase av en slik aktivitet, modellerer for elevene hvordan en slik definisjon kan skrives.

La elevene arbeide i par. Da må de bruke språket aktivt for å komme fram til en felles løsning. Mange elever har stor nytte av muntlig aktivitet, spesielt minoritetsspråklige elever.

Løft gjerne fram gode eksempler på elevenes definisjoner, og diskuter med elevene hvorfor eksemplene var gode. Slik kan elevene lære av hverandre.

2. Hvordan lage en god setning?

Jeg er **frustrert**.

Å være **frustrert** betyr å være skuffet og oppgitt.

Jeg ble veldig **frustrert** da lillebroren min kastet alle lekene på gulvet etter at jeg hadde ryddet.

Når elevene skal lage setninger som inneholder fokusordet, er det viktig at vi som lærere modellerer hvordan en kan lage gode setninger som tydelig viser ordets mening. Forskere viser til tre ulike typer setninger (Stahl & Nagy, 2006). De vil bli eksemplifisert med ordet frustrert.

Den første typen setning gir en setningsramme som for eksempel *Jeg er frustrert*. Erfaringsmessig lager en del elever slike setninger. Setningen sier imidlertid ingenting om ordet frustrert utenom at det må være et adjektiv. Betydningsinnholdet kan imidlertid være alt fra lav til sliten til rask.

Neste type setning gir en definisjon på ordet, for eksempel i *Å være frustrert betyr å være skuffet og oppgitt.*

I den tredje typen setninger blir ordet blir satt inn i en kontekst slik at leseren kan trekke noen konklusjoner om hva ordet kan bety ut fra sammenhengen. *Jeg ble veldig frustrert da lillebroren min kastet alle lekene på gulvet etter at jeg hadde ryddet* er et eksempel på en god, forklarende setning.

Vi som lærere må modellere for elevene hvordan de skal lage gode setninger. Ha gjerne eksempler hengende i klasserommet. Trekk fram gode eksempler fra elevens arbeid og si eksplisitt hvorfor disse setningene er gode ved å sammenligne dem med "malen". Elevene kan også jobbe i par og selv vurdere hverandres setninger. Det er sentralt at elevene får delt og diskutert sine egne setninger.

3. Drama - tablå

Å arbeide med ulike dramaøvelser kan være en god innfallsvinkel til å bearbeide nytt fagstoff og nye fokusord. Det er utallige måter å arbeide med drama – tablå er en. Et tablå vil si at en gruppe elever (ca 4 – 6 stykker) lager et bilde ved å bruke sin egen kropp som en statue med utgangspunkt i setninger som elevene har skrevet selv, eller bare fokusordene. De andre elevene skal gjette hvilket ord eller setning gruppa lager et bilde av. For at gruppa skal klare å lage et bilde, krever det at de diskuterer hva ordet eller setningen betyr.

Læreren kan utvide aktiviteten med å gå inn og intervju en og en av statuene i bildet. Elevene kan da ikke bruke selve ordet eller setningen, men må like vel bruke konteksten som ordet/setningen er i når de svarer.

4. Begrepskart

Ord	Betydning	Eksempel på bruk	Beslektede ord
Disponere	Planlegge hvordan du skal bruke noe	Hvordan skal jeg disponere ukelønnen min?	Disposisjon Disponering
Påvirke	-Virke inn på - Få noen til å for eksempel tenke eller gjøre noe	Vi blir påvirket av reklame	påvirkning

Det finnes mange forskjellige begrepskart. Dette er ett eksempel som tar for seg en definisjon, hvordan ordet er brukt og hvordan ord er i familie med hverandre. Slik kan elevene se at hvis de kan betydningen av ett ord, vil det også få betydning kunnskap om beslektede ord. La elevene arbeide i par mens de jobber med begrepskartet.

